

Asia: VN/238/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi elatustukilain, lapsen elatuksesta annetun lain sekä tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Elatustukilaki

Ovatko elatustukilain 11–12 §:t perusteluineen selkeät?

Kyllä

Onko elatustukilain 13 a §:n sisältö perusteluineen selkeä?

Lastenvalvojien näkökulmasta nähdään hyvänä, että elatusvelvollisen oma-aloitteinen toimintavelvollisuus tulee lain tasolla kirjatuksi. 13 a pykälän sisältö ja velvoittavuus tulisi THL:n jatkossa määrittää myös elatussopimuksen kaavaan.

Toimintavelvoitteen toteutuminen konkretian tasolla jäänee kuitenkin vähäiseksi sanktioinnin puuttuessa.

Onko elatustukilain 34 §:n sisältö perusteluineen selkeä?

Kyllä

Onko elatustukilain 36 §:n sisältö perusteluineen selkeä?

Kyllä

Laki lapsen elatuksesta

Onko lapsen elatuksesta annetun lain 8 d §:n sisältö perusteluineen selkeä?

Kyllä. Hyvinvointialueen oikeus saada kummankin vanhemman elatusasian hoidon kannalta välttämättömät tiedot verohallinnolta nähdään elatusasioiden hoitoa mahdollisesti sujuvoittavana muutoksena.

Onko lapsen elatuksesta annetun lain 13 a §:n sisältö perusteluineen selkeä?

Kuten esityksen nykytilan kuvauksessa tuodaan esille elatuskanteiden nostaminen osana lastenvalvojien työtehtäviä ei ole tavallista ja on tulkittu menettelyksi poikkeuksellisiin tilanteisiin. Mikäli asianosaiset eivät ole tavoitettavissa tai halukkaita elatuskyvyn uudelleen arvioimiseen, ei heidän tilanteestaan ole hyvinvointialueen lastenvalvojan mahdollista saada kokonaiskuvaa. Kanteen nostaminen ainoastaan vero- ja tulorekisteritietoihin pohjautuen ilman kohtuullisuuden arviointia on kyseenalaista vanhempien elatuskykyyn vaikuttaessa muutkin asiat kuin muutokset heidän tuloissaan. Lastenvalvojien työrooli on eroauttamiseen, sovinnollisuuden ja vanhempien sopimuksellisten asioiden edistämiseen ja lapsen edun mukaisten sopimusten vahvistamiseen painottuva. 13 a§ mukaisen kanneoikeuden laajempi käyttöönotto osana lastenvalvojien työtehtäviä edellyttää uudenlaisia tapoja työskennellä, lisäkoulutusta ja tarkempaa kansallista ohjeistusta sekä muutoksia nykyisiin hyvinvointialueen delegointisääntöihin.

Onko lapsen elatuksesta annetun lain 13 b §:n sisältö perusteluineen selkeä?

Kelasta hyvinvointialueelle tuleva tieto koskee vain elatusvelvollista vanhempaa. Esityksen perusteella tulee kuva, että lastenvalvojan velvollisuutena olisi arvioida vain elatusvelvollisen elatuskyvyssä tapahtunutta muutosta lähivanhemman taloudellisen tilanteen mahdollisten muutosten jäädessä arvioinnissa huomiotta. Lähtökohtana on kuitenkin lapsen yksilöllisen elatuksen tarve, josta vanhemmat vastaavat kumpikin kykynsä mukaan.

Onko lapsen elatuksesta annetun lain 17 §:n sisältö perusteluineen selkeä?

Kyllä

Lapsen elatuksesta annetun lain mukaan elatusavun suuruus määritellään lapsen yksilöllisen elatuksen tarpeen perusteella, mutta vanhemmat vastaavat lapsensa elatuksesta kykynsä mukaan. Hallituksen esitykseen liittyvän palautteen ohella palautetta toivotaan myös kysymykseen siitä, tulisiko säätää vanhempien vahvemmassa velvoitteesta arvioida lapsen elatuksen tarvetta ja omaa elatuskykyään säännöllisesti, sekä, tähän liittyen, vanhemman velvollisuudesta ryhtyä toimiin elatusavun määrän tarkistamiseksi, jos tarve tarkistamiseen ilmenee. Jos kyllä, niin miten asiasta tulisi säätää?

Kyllä. Elatusvelvollisten vastuuta lapsensa riittävästä elatuksesta ja sen toteutumisen oma-aloitteisesta huolehtimisesta tulee korostaa.

Elatuslain 11§:n muotoilua tulisi muuttaa: ” Vahvistetun elatusavun määrää ja sen suorittamistapaa tulee muuttaa sopimuksella tai tuomiolla, mikäli niissä olosuhteissa...”.

Elatuskyvyn arviointi ”säännöllisesti” tulisi avata, mitä sillä ajallisesti tarkoitetaan.

Jos vanhempien tulisi säännöllisin väliajoin käydä lastenvalvojalla arvioimassa lapsen elatuksen tarvetta ja omaa elatuskykyään, vaatine se laajempia lastenvalvojaresursseja hyvinvointialueille. Tämä on hyvinvointialueiden alijäämän kattamisvelvoite huomioiden haastavaa, vaikka olisikin kyse budjettilakina annetusta hallituksen esityksestä.

Tulotietojärjestelmästä annettu laki

Onko tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n sisältö perusteluineen selkeä?

Kyllä

Lausunnonantajan lausunto

Lausuntonne esityksen vaikutusarvioinneista.

Keski-Uudenmaan hyvinvointialueella 0- tai alle tuen suuruisia sopimuksia tehdään vain määräajaksi 3kk-12 kk. Tällaisten määräaikaisten sopimusten kohdalla Kelan 36§:n mukaista ilmoitusta ei nähdä tarkoituksenmukaisena eikä kustannustehokkaana toimintatapana. Lastenvalvojille on aiempina vuosina näyttäytynyt, että tuomioistuimilla on ollut taipumusta tehdä pitkiäkin ratkaisuja 0-sopimuksista jopa lapsen täysi-ikäisyyteen saakka. Vastuualueiden ministeriöiden olisi paikallaan tehdä yhteistyötä toimintatavan muuttamiseksi myös tuomioistuimissa.

Jotta elatussopimus saadaan muutettua ja vahvistettua vaatii se merkittävän määrän työtä hyvinvointialueilla (asiakkaiden tavoittelu ja neuvotteluiden järjestäminen). Ilman asianosaisten oma-aloitteisuutta heidän tavoittamisensa on haastavaa. Kelan lähettämä kirje hyvinvointialueen tiedottamisesta ja kehoitus asiakkaalle olla yhteydessä oman hyvinvointialueen viranomaiseen voisi edesauttaa asiakkaiden oma-aloitteisuutta. Lastenvalvojahresurssit, käsittelyajat ja jonot ovat erilaiset eri hyvinvointialueilla. Hallituksen esityksen mukaisten toimenpiteiden kautta Kansaneläkelaitokselle koituvat säästöt aiheuttavat puolestaan Hyvinvointialueille lisäkustannuksia. Sisällöllisesti uudet työtehtävät tulisi tällöin huomioida budjettilakina. Tällöinkin on riskinä, että yleiskatteelliset valtionosuudet voivat päätyä hyvinvointialueiden alijäämien kattamiseen.

Lastenvalvojien tehtävänkuvan laajetessa esityksen mukaiseen tarkastustyyppiseen suuntaan, tulee kansallisen oheistuksen olla selkeää ja päivitettyä, jotta lastenvalvojat voivat toimia työssään tasapuolisesti jokaisella hyvinvointialueella. Liian väljä sääntely ja informaatio-ohjaus (ohjeistus) aiheuttaa hyvinvointialueiden asukkaiden välistä epätasa-arvoa ja tarvetta yhtenäistää käytäntöjä hyvinvointialueiden kesken.

Onko teillä täydennettävää esityksen nykytilan kuvaukseen tai muuhun tekstiin?

Ei ole

Muut kommenttinne koskien esitystä.

Ei ole

Tienvieri Sanna
Keski-Uudenmaan hyvinvointialue

Kajanne Orvokki
Keski-Uudenmaan hyvinvointialue